

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВП32 Фізична реабілітація та логопедична гімнастика

(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 012 Дошкільна освіта

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Дошкільна освіта

(назва освітньої програми)

інститут, факультет педагогічний

(назва інституту, факультету,)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма Фізична реабілітація та логопедична гімнастика
(назва навчальної дисципліни)

для студентів за спеціальністю 012 Дошкільна освіта

Мова навчання українська

Розробник: Юрчук О.І. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

Протокол від "27" серпня 2019 року № 8

Завідувач кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І.

(підпис) (проф. І. М. Дичківська)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету за спеціальністю 012 Дошкільна освіта

Протокол від "30" серпня 2019 року № 2

Голова навчально-методичної комісії педагогічного факультету

(підпис) (доц. Н. А. Сяська)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань 01 Освіта	За вибором	
Модулів – 2	Спеціальність: 012 Дошкільна освіта	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		4-й	3-4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		Семестр	
Загальна кількість годин – 120 год.		7-й	6-7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: 8 семестр – 3 год. самостійної роботи студента – 2,5 год.	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		20 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	4 год.
		Лабораторні	
		12 год.	
		Самостійна робота	
		72 год.	108 год.
		Індивідуальні завдання: 12 год.	
Вид контролю:			
іспит	іспит		
Передумови для вивчення дисципліни (психологія дитяча, педіатрія, основи медичних знань, теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти)			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Фізична реабілітація та логопедична гімнастика» є нормативною дисципліною для підготовки освітнього ступеня «бакалавр». Даний курс розкриває найбільш важливі проблеми фізичної реабілітації дітей дошкільного віку з логопедичними проблемами, знання методичних основ здійснення логопедичної гімнастики.

Мета курсу: навчити студентів науково обґрунтовано оцінювати нервово-психічні особливості дітей з порушеннями мовленнєвих та сенсорних систем та діагностувати їх; встановлювати первинні, вторинні та подальші ознаки аномального розвитку даної категорії дітей; диференційовано вирішувати питання щодо їх навчання, виховання та корекційно-відновлювального впливу.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування у майбутніх фахівців таких програмних компетентностей:

Інтегральна компетентність:

- здатність самостійно і комплексно розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку із застосуванням теорії і методики дошкільної освіти в типових і невизначених умовах системи дошкільної освіти.

Загальна компетентність:

- здатність до продуктивного (абстрактного, образного, дискурсивного, креативного) мислення;
- здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність ідентифікувати, формулювати та розв'язувати проблеми;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій;
- здатність приймати рішення і діяти відповідно до морально-етичних і правових норм;
- здатність до забезпечення безпеки діяльності.

Спеціальні фахові компетентності:

- здатність до корекційно-розвивальної, реабілітаційної роботи щодо подолання мовленнєвих порушень у дітей;
- здатність до аналізу досягнень сучасної теорії і практики вітчизняної та зарубіжної лікувальної фізичної культури та логопедичної гімнастики як нових дисциплін, виокремлення значення у подальшому розвитку фізичної реабілітації;
- здатність до оперування методами обстеження стану психомоторного розвитку дітей з мовленнєвими вадами та методикою проведення занять з фізичної реабілітації та логопедичної гімнастики, використовуючи елементи ритмопластики, розвивальної кінезіологічної програми, психогімнастики в системі корекційно-відновлювальної роботи;
- здатність до використання прийомів, принципів та засобів роботи з проведення вправ логопедичної гімнастики та лікувальної фізичної культури, застосування їх в системі реабілітаційних методик;
- здатність до проведення занять з фізичної реабілітації та логопедичної гімнастики в системі реабілітаційних методик;
- здатність до самостійної роботи студентів щодо закріплення та розширення наукових знань з дисципліни за науково-методичними джерелами.

3.Очікувані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- теоретичні питання, пов'язані з будовою та функцією мовнорухового апарату;
- форми та методи проведення занять з фізичної реабілітації та логопедичної гімнастики;
- особливості розвитку моторики у дітей;
- прийоми, принципи та засоби роботи з проведення вправ логопедичної гімнастики та лікувальної фізичної культури, вмінням використовувати їх в системі реабілітаційних методик.

вміти:

- використовувати професійні знання, уміння й навички у роботі з дітьми із порушеннями слухової, зорової та мовленнєвої систем та їх батьками;
- своєчасно виявляти відхилення у психофізичному розвитку дитини;
- враховувати виявлені порушення для корекції процесів розвитку і соціалізації дитини;
- проводити діагностику рівня моторного розвитку осіб з мовленнєвою патологією;
- здійснювати розвиток, корекцію або відновлювання рухової функції в осіб з мовленнєвою патологією;
- методично правильно будувати заняття з логопедичної гімнастики з логопатами різних вікових груп.

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ТА ЛОГОПЕДИЧНА ГІМНАСТИКА

Тема 1. Фізична реабілітація. Загальні положення

Реабілітація дітей з порушенням мовлення. Взаємодія спеціалістів при корекції мовлення в умовах дошкільного закладу. Принципи використання фізичних факторів в комплексній логопедичній роботі. Анатомо-фізіологічні особливості дитячого організму, що зумовлюють своєрідність використання методів фізичної реабілітації. Хромотерапія. Ароматерапія. Фітотерапія. Літотерапія. Фармакотерапія. Музикотерапія. Казкотерапія. Лялькотерапія. Рефлексотерапія. Індуктотерапія. Електрофорез. Локальна гіпотермія. Теплолікування. Електроанестезія. Водолікування. Електросон. Магнітопунктура.

Тема 2. Логопедичний масаж. Методика проведення логопедичного масажу

Масаж і його вплив на організм. Сутність і механізм дії масажу. Логопедичний масаж і обґрунтування його застосування як одного з методів корекційно-педагогічного впливу при ряді важких мовленнєвих порушень. Фізіологічне обґрунтування його застосування і механізм впливу логопедичного масажу. Мета і завдання логопедичного масажу.

Основні пози дитини в процесі логопедичного масажу. Час проведення масажу в структурі логопедичних занять. Дозування і тривалість масажу. Показання і протипоказання до використання масажу в логопедичній практиці. Використання прийомів класичного масажу як найбільш адекватного способу

впливу на м'язи артикуляційного апарату. Основні прийоми класичного масажу: погладження, розтирання, розминання, вібрація, поколювання, щільне натискання. Комплексне використання прийомів масажу.

Тема 3. Комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення та зміцнення м'язів артикуляційної мускулатури

Загальні рекомендації до проведення розслаблюючого масажу. Техніка масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів шиї і плечового пояса, лицьової мускулатури, жувальних і мимічних м'язів, м'язів губ, язика. Додаткові методи впливу. Прийоми пасивної і пасивно-активної гімнастики. Загальні рекомендації з проведення зміцнювального масажу. Техніка масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів обличчя, жувальних м'язів, м'язів губ, язика, м'якого піднебіння, шиї і плечового пояса. Масаж слизуватої оболонки порожнини рота, ясен, твердого піднебіння. Додаткові методи впливу. Прийоми самомасажу.

Тема 4. Види масажу

Крапковий масаж. Масаж біологічно активних крапок як один з методів рефлекторного впливу. Функціональний зв'язок біологічно активних крапок з м'язами артикуляційного апарату. Визначення місця розташування біологічно активних крапок, використовуваних у логопедичному масажі, їхня характеристика. Основні прийоми крапкового масажу: погладження, розминання, захоплювання, вібрація. Комплексне використання прийомів крапкового масажу. Диференційоване використання прийомів крапкового масажу.

Масаж рефлексогенних зон. Основні засади методики масажу рефлексогенних зон. Масаж кистей та стоп: розташування рефлексогенних зон, масаж кистей рук, плантарний масаж. Аурікулярний масаж. Масаж волосистої частини голови. Масаж професора Ф.Р.Аугліна. Краніопунктура (скальптерапія).

Самомасаж. Використання прийомів самомасажу в структурі групових логопедичних занять. Сполучення прийомів самомасажу й артикуляційної гімнастики при корекції порушень звуковимови. Використання прийомів самомасажу при проведенні різних режимних моментів в умовах дошкільного закладу.

Зондовий масаж. Корекція тонкої моторики руки. М'язи передпліччя. Методика масажу. Масажні зонди. Масаж м'язів передпліччя руками. Масаж м'язів передпліччя зондами. Корекція звуковимови. Обстеження артикуляційного апарату: обстеження жувально-артикуляційних м'язів, миміко-артикуляційних м'язів, м'язів язика, губ, щік, м'якого піднебіння. Методика зондового масажу: масажні зонди, масаж м'язів язика руками, масаж м'язів язика зондами № 1-8; масаж м'язів, які забезпечують верхній підйом язика, масаж м'язів бокової поверхні язика, масаж м'язів вилиць, масаж щічних м'язів; масаж м'язів, що оточують роту порожнину; масаж м'якого піднебіння.

Тема 5. Логопедична гімнастика

Значення диференційованої артикуляційної гімнастики в корекційно-логопедичній роботі. Методичні вказівки до проведення логопедичної гімнастики. Вправи логопедичної гімнастики: вправи для м'язів плечового поясу; вправи для м'язів шиї; гімнастика жувально-артикуляційних м'язів; гімнастика миміко-артикуляційних м'язів; вправи для стимуляції рухів нижньої щелепи; гімнастика м'язів глотки; вправи для активізації м'язів м'якого піднебіння; вправи для язика; гімнастика губ та щік; комплекс вправ для утворення артикуляційних укладів звуків с, с', з, з', ц; комплекс вправ для утворення артикуляційних укладів звуків ш, ж, ч, щ; комплекс вправ для утворення артикуляційних укладів звуків л, л'; комплекс вправ для утворення артикуляційних укладів звуків р, р'; гімнастика язика при ринолалії.

Тема 6. Дихальна гімнастика. Міогімнастика

Лікувальний вплив дихальної гімнастики О.М. Стрельникової. Методика дихальної гімнастики: час та місце проведення занять, принципи дихання, послідовність та кількість вправ, фізкультхвилинки, особливості виконання вправ. Вправи основного комплексу. Вправи допоміжного комплексу.

Міогімнастика - спеціальна гімнастика за допомогою якої відновлюються функції м'язів і попереджається розвиток аномалій прикусу. Вправи при порушенні осанки (для тренування м'язів шиї і хребта). Дихальна гімнастика грудної клітини. Вправи для тренування правильного способу дихання. Вправи для тренування кругових м'язів рота. Вправи для м'язів язика (після пластики вуздечки язика). Вправи для виправлення інфантильного ковтання. Вправи для виправлення піднебінного положення верхніх фронтальних зубів. Комплекс коригуючої гімнастики при прогенії. Комплекс коригуючої гімнастики при аномалії положення зубів внаслідок недорозвитку зубних дужок. Вправи для нормалізації

ковтання. Комплекс коригуючої гімнастики при глибокому прикусі. Комплекс коригуючої гімнастики при відкритому прикусі. Вправи для нормалізації функції язика (для передньої частини, середньої та задньої). Масаж губ.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ЛІКУВАЛЬНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Тема 1. Механізм лікувальної дії фізичних вправ на організм людини

Вплив рухової активності на психічний і емоційний стан дитини. Лікувальна фізкультура, як основний засіб фізичної реабілітації при відновленні здоров'я хворих і дітей з обмеженими можливостями.

Засоби лікувальної фізкультури. Загальний вплив вправ. Вплив спеціальних фізичні вправ на відновлення дитячого організму. Відмінність та особливість ЛФК серед інших методів лікування. Протипоказання до занять лікувальною фізичною культурою.

Основні механізми лікувальної дії фізичних вправ. Механізм тонізуючого впливу. Механізм трофічної дії. Механізм формування компенсацій при захворюваннях і порушеннях функцій. Тимчасові та постійні компенсації. Механізм нормалізації функцій. Ліквідація рухових розладів.

Тема 2. Засоби, форми і методи проведення лікувальної фізичної культури

Основні засоби: фізичні вправи, природні чинники, руховий режим. Додаткові засоби проведення лікувальної фізичної культури.

Класифікація фізичних вправ ЛФК. Анатомічні ознаки гімнастичних вправ Активні й пасивні фізичні вправи ЛФК. Идеомоторні вправи. Плавання. Заняття в тренажерній залі. Використання методів психотерапії. Спортивно-прикладні вправи. Прогулянки Близький туризм. Оздоровчий біг. Теренкур.

Основні форми ЛФК. Ранкова гігієнічна гімнастика. Лікувальна гімнастика та її структура. Методи проведення процедур лікувальної гімнастики. Гідрокінезотерапія. Рухливі й спортивні ігри. Самостійні заняття. Ходьба. Види ходьби: лікувальна, коригуюча, теренкур, прогулянки, пішохідні екскурсії і близький туризм, спортивна. Темп проходження дистанції.

Тема 3. Методика проведення занять з ЛФК

Побудова особистих методик ЛФК. Основні методи проведення занять: повторний з використанням гімнастичних вправ, спортивно-прикладний, ігровий. Обсяг лікувальної гімнастики

Дихальні вправи. Діафрагмальне дихання. Грудне дихання. Вправи для дрібних м'язових груп. Вправи для середніх м'язових груп. Вправи для великих м'язових груп. Вправи на координацію й рівновагу. Вправи в м'язовому розслабленні. Вправи в статичній нарузі.

Ступені фізичних навантажень. Передозування ЛФК. Етапність тренувальної програми. Методичні принципи лікувальної фізкультури.

Тема 4. Лікувальна фізична культура при дитячих церебральних паралічах

Діагностичне обстеження рухової сфери дітей з ДЦП. Особливості ігрової та продуктивної діяльності дітей з ДЦП. Вимоги до режиму рухової активності дітей з ДЦП. Активізація самостійної рухової діяльності дітей і підлітків з ДЦП.

Завдання та методи фізичної реабілітації на різних етапах розвитку дитини з ДЦП. Запобігання формуванню порочних поз і деформацій при ДЦП. Рефлекторні, пасивні й активні вправи. Методи сенсорної корекції Відновлення рухової активності дитини з ДЦП. Райттерапія. Методика проведення спеціальних вправ.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												

Змістовий модуль 1. Фізична реабілітація та логопедична гімнастика												
Тема 1. Фізична реабілітація. Загальні положення.	10	2	2			6	10	1	1			8
Тема 2. Логопедичний масаж. Методика проведення логопедичного масажу	10	2		2		6	12	1	1			10
Тема 3. Комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення та зміцнення м'язів артикуляційної мускулатури.	10	2	2			6	13	1				12
Тема 4. Види масажу.	7	2				5	8	1				7
Тема 5. Логопедичний гімнастика.	10	2	2			6	8					8
Тема 6. Дихальна гімнастика. Міогімнастика.	10		2	2		6	8					8
Разом за змістовим модулем 1	57	10	8	4		35	59	4	2			53

Змістовий модуль 2. Лікувальна фізична культура

Тема 1. Механізм лікувальної дії фізичних вправ на організм людини	10	2	2			6	10					10
Тема 2. Засоби, форми і методи проведення лікувальної фізичної культури	13	2	2	2		7	12					12
Тема 3. Методика проведення занять з ЛФК	18	2	2	2		12	21	2	2			17
Тема 4. Лікувальна фізична культура при дитячих церебральних паралічах	22	4	2	2		14	18	2				16
Разом за змістовним модулем 2	63	10	8	6		39	61	4	2			55
Усього годин	120	20	16	10		74	120	8	4			108
ІНДЗ	12				12	-						
Усього годин	12				12							

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Визначення поняття «фізична реабілітація». Види, періоди і етапи реабілітації	2
2.	Сутність і поняття логопедичної гімнастики	2

3.	Застосування методів психотерапії в логопедії.	2
----	--	---

7 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Значення диференційованої артикуляційної гімнастики в корекційно-логопедичній роботі.	2
2.	Види масажу в логопедичній практиці	2
3.	Лікувальний вплив дихальної гімнастики О.М.Стрельнікової.	2
4.	Методика проведення занять з ЛФК	2
5.	Лікувальна фізична культура при дитячих церебральних паралічах	2

8. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Техніка масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів шиї і плечового пояса, лицьової мускулатури, жувальних і мимічних м'язів, м'язів губ, язика.	2
2.	Техніка крапкового масажу.	2
3.	Використання прийомів класичного масажу як найбільш адекватного способу впливу на м'язи артикуляційного апарату	2
4.	Техніка зондового масажу	2
5.	Методика проведення лікувальної фізичної культури	2
6.	Відновлення рухової активності дитини з ДЦП.	2

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми (завдання)	Кількість годин
1.	Визначіть об'єкт, предмет, мету і задачі логопедичної гімнастики. Перерахуйте показання до застосування масажу в логопедичній практиці.	3
2.	Користуючись літературою, дайте визначення термінам: рух, рухові вміння, артикуляційна гімнастика, дихальна гімнастика, логопедична гімнастика, артикуляційна моторики.	3
3.	Поясніть зв'язок логопедичної гімнастики з науками біологічного і гуманітарного циклів.	3
4.	Підберіть комплекс гімнастичних вправ, які використовуються в лікувально-фізичній культурі.	3
5.	Охарактеризувати стан особистісних особливостей, що ускладнюють соціальну адаптацію дітей.	3
6.	Наведіть приклади обстеження рухових можливостей та стану артикуляційного апарату у дітей з мовленнєвою патологією з використанням одного із методів логопедичної гімнастики.	4
7.	Визначіть і запишіть у зошит тему, мету і хід заняття по обстеженню координації рухів у дітей з мовленнєвими вадами. Законспектуйте методи реабілітації та лікування дітей з дитячим церебральним паралічем. Підберіть вправи логопедичної гімнастики, рухливі ігри, що використовуються на логопедичних заняттях з дітьми із дитячим церебральним паралічем.	5
8.	Підберіть вправи, які використовуються для обстеження м'язів обличчя.	3
9.	Визначіть і запишіть у зошит групи дітей з мовленнєвими порушеннями, в яких відмічається порушення моторики.	2
10.	Проаналізуйте використання різних методів логопедичної гімнастики під час проведення обстеження стану психомоторики.	2
11.	Назвіть та охарактеризуйте форми лікувальної фізичної культури: ранкова гігієнічна гімнастика; лікувальна гімнастика; лікувальна ходьба; теренкур, гідрокінезотерапія; самостійні (індивідуальні) заняття; спортивні ігри та вправи.	4
12.	Проаналізувати застосування методів і прийомів логоритміки.	3
13.	Поясніть зв'язок між розвитком дрібної моторики і рівнем мовленнєвого розвитку.	2

14.	Визначіть рівні побудови і етапи виконання простих рухів. Дайте визначення терміну «сколіоз». Складіть тестову карту для виявлення порушень постави.	3
15.	Дайте характеристику психомоторному розвитку дитини з порушенням мовлення.	2
16.	Запишіть у вигляді таблиці методи логопедичної гімнастики: наочні, словесні, практичні.	3
17.	Підберіть комплекс вправ логопедичної гімнастики, які використовуються для розвитку голосу та артикуляції.	3
18.	Поясніть зв'язок логопедичної гімнастики з логопедичними заняттями.	2
19.	Підберіть комплекс вправ пальчикової гімнастики, артикуляційних вправ, вправ для розвитку дихання в підготовчій період корекції порушення мовлення.	3
20.	Підберіть комплекс вправ логопедичної гімнастики, які регулюють м'язовий тонус, активізують увагу; мовленнєві вправи без музичного супроводу; вправи на розвиток творчої ініціативи.	5
21.	Назвіть, які області сенсорної сфери обстежуються у дітей з мовленнєвими вадами? Зробіть висновки та дати рекомендації для фізичної реабілітації та логопедичної гімнастики з метою корекції порушень функціонального стану мовленнєвої, дихальної та м'язової систем.	5
22.	Підберіть комплекс вправ логопедичної гімнастики, які використовуються для розвитку дихання.	2
23.	Корекція психомоторики дітей у процесі музично-ритмічної діяльності на логопедичних заняттях. Підберіть вправи для корекції психомоторики.	4
24.	Перерахуйте всі види ігрової діяльності, які використовують на логопедичних заняттях.	2
	Разом	74

9. Індивідуальні завдання

- Охарактеризуйте медико-біологічні та соціальні причини відхилень в розвитку особистості. Складіть опорний конспект з теми «Система інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації (СІНР)».
- Підготовка презентації в електронному вигляді теми з курсу (за вибором).
- Порівняти функціональний стан основних систем організму дітей спеціальних та загальноосвітніх навчальних закладів.
- Опишіть механізм лікувальної дії фізичних вправ: тонізуюча дія фізичних вправ; трофічна дія; формування компенсації; нормалізація функцій.
- Підготуйте реферативне повідомлення на тему: «Рання діагностика розладів психічного здоров'я та вплив корекційних заходів на дитину в ранньому віці».
- Доберіть вправи до режиму рухової активності дітей з ДЦП.

10. Засоби діагностики результатів навчання

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- аналітичні звіти, реферати;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- усне і письмове опитування

11. Критерії оцінювання результатів навчання.

Загальні критерії оцінювання

I рівень – початковий. Відповідь здобувача вищої освіти при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.

II рівень – середній. Здобувач вищої освіти відтворює основний навчальний матеріал, здатний виконувати завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.

III рівень – достатній. Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй і бракує власних суджень. Студент здатний самостійно здійснювати основні види навчальної діяльності.

IV рівень – високий. Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, узагальненими, системними; він вміє застосовувати знання творчо, його навчальна діяльність має дослідницький

характер, позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.

Рівні навчальних досягнень студентів	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
I. Початковий	1-34 F Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач вищої освіти фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє здатність елементарно викласти думку; може усно відтворити кілька термінів, явищ без зв'язку між ними; може обрати правильний варіант відповіді (на рівні "так - ні"); може самостійно знайти відповідь у тексті підручника; виконує 20 % від загальної кількості тестів.
	35-59 FX незадовільно з можливістю повторного складання	Здобувач вищої освіти відтворює менш як половину навчального матеріалу; за допомогою викладача виконує елементарні завдання, наводить приклади; може дати відповідь з кількох простих речень; здатен усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з джерелами, не має сформованих умінь та навичок; виконує 30 % від загальної кількості тестів.
II. Середній	60-63 (E) задовільно	Здобувач вищої освіти має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну операцію, дію; описує явища, процеси без пояснень причин, з допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабо орієнтується в поняттях; має фрагментарні навички в роботі з підручником; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу, виконує 45 % від загальної кількості тестів.
	64-73 (D) задовільно	Здобувач вищої освіти знає більш як половину навчального матеріалу; розуміє основний навчальний матеріал; здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило, відтворити його з помилками та неточностями; має стійкі навички роботи з текстом підручника; може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати; орієнтується в хронології; підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен використовувати під час відповіді допоміжні наочні матеріали; відповіді непослідовні та нелогічні; виконує від 55 до 65% від загальної кількості тестів.

III. Достатній	74-81 (C) добре	Знання здобувача вищої освіти є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях. Правильно і логічно відтворює навчальний матеріал; розуміє основні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; уміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; здатен проаналізувати відповіді іншого студента; з допомогою викладача скласти план реферату, може опрацювати матеріал самостійно, уміє підготувати реферат та захищати його найважливіші положення; правильно використовує термінологію; складає прості таблиці та схеми; виконує від 75 % до 80 % від загальної кількості тестів.
	82-89 (B) добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, уміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; висловлює стандартну аргументацію при оцінці дій, процесів, явищ; чітко тлумачить поняття; здатен самостійно опрацювати навчальний матеріал, але потребує консультацій з викладачем; виконує прості творчі завдання; виконує 85 % від загальної кількості тестів.
IV. Високий	90-100 (A) відмінно	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ, самостійно виконує науково-дослідницьку роботу; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування і нахили. Самостійно виконує від 95% до 100% від загальної кількості тестів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73 60-63	задовільно	
33-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Розподіл балів, які отримують студенти

(7 семестр)

Поточне тестування та самостійна робота	ІНДЗ	Підсумковий	Сума
---	------	-------------	------

Модуль 1										Модуль 2	тест (екзамен)	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	Практичне завдання	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10		

14. Методичне забезпечення

Опорні конспекти лекцій; нормативні документи; навчальні книги; першоджерела; хрестоматійні матеріали; інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД).

15. Рекомендована література

Основна

- Бандуріна К. Фізична реабілітація дітей з церебральним паралічем в умовах спеціальної школи : метод. рек. / Катерина Бандуріна. – Запоріжжя : [Вид-во Класичного приватного ун-ту], 2009. – 102 с.
- Баришок Т. Фізична реабілітація дітей з церебральним паралічем в умовах сім'ї : [метод. рек.] / Баришок Тетяна. – Запоріжжя : КПУ, 2009. – 74 с.
- Блыскина И.В., Ковшиков В.А. Массаж в коррекции артикуляторных расстройств. – Санкт-Петербург “Сатис”, 1995
- Бортфельд С.А., Логачев Е.И. ЛФК и массаж при детском церебральным параличом. Л., 1986.
- Васичкин В.И. Справочник по массажу Л., Медицина, 1990.
- Васичкин В.И. Техника массажа. Тюмень, 1992
- Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи : навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький : ХНУ, 2011. – 143 с.
- Ггольдблат Ю.В. Точечный и линейный массаж в неврологии. М., 1989
- Дедюшина, Е.В. Киррилова Учимся говорить 55 способов общения с неговорящим ребенком –М., 1997
- Дядюхина Г.В., Л.Д. Могучия, Т.А. Яньшина Логопедический массаж и ечебная физкультура с детьми 3-5 лет, страдающим детским ц.п. Москва, 2000.
- Логопедія. Підручник. За ред. М.К. Шеремет. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 376 с.
- Логопсихологія : навч. посіб. / С.Ю. Конопляста, Т.В. Сак ; за ред. М.К. Шеремет. – К. : Знання, 2010. – 293 с.
- Марченко І.С. Спеціальна методика початкового навчання української мови (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників). Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Спеціальність: Корекції
- Марченко О. К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи : навч. посіб. / О. К. Марченко. – Київ : [Олімп. література], 2006. – 194 с.
- Мухін В. М. Основи фізичної реабілітації / В. М. Мухін, А. В. Магльований, Г. П. Магльована. – Львів : ВМС, 1999. – 120 с.
- Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник / Мухін В. М. – Вид. 3-тє, переробл. та допов. – Київ : Олімп. література, 2010. – 486 с.
- Нейман Л.В., Богомольський М.Р. Анатомия, физиология и патология органов слуха и речи/ Под ред. В.И. Селивёрстова. – М.: ВЛАДОС, 2003. – 224 с.
- Федорович Л.О., Пищалка Я.О. Конспекти логоритмічних занять із дітьми дошкільного віку з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПІС»ЛТД, 2009. – 288 с.
- Овчиннікова Т.С., Федорович Л.О. Музыка, ритм і співи в логопедичній роботі. Методичний посібник для логопедів, учителів, вихователів і музикальних керівників загальноосвітніх і спеціальних навчальних закладів / За наук. ред. Л.О. Федорович – Кременчук : Християнська Зоря, 2009. – 88 с.
- Поваляева Т.А. Нетрадиционные методы в коррекционной педагогике. Ростов-н/д издательство РГПУ, 1997
- Порада А. М. Основи фізичної реабілітації : навч. посіб. / А. М. Порада, О. В. Солодовник, Н. Є. Прокопчук. – Вид. 2-ге. – Київ : Медицина, 2008. – 246 с.
- Профілактор Євмінова як засіб корекції порушень постави у школярів : навч. посіб. / П. Д. Плахтій, В. М. Муххін, В. В. Євмінов, І. О. Куделя. – Кам'янець-Подільський : [Абетка], 2006. – 159 с.
- Самонюк І.З. Рефлексотерапія у педагогіці “Здоров’я” Київ 1995

24. Фізична реабілітація неповносправних дітей : метод. вказівки / уклад. Д. М. Воронін. – Хмельницький : [ХНУ], 2010. – 48 с.
25. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. Логопедія (корекційна робота при дислалії): Навчальний посібник. - К., 2009., - 244 с.
26. Язловецький В. С. Основи фізичної реабілітації : навч. посіб. / В. С. Язловецький, Г. Е. Верич, В. М. Мухін. – Кіровоград : [РВВ КДПУ ім. Володимира Винниченка], 2004. – 324 с.

Допоміжна

1. Алябьева Е.А. Логоритмические упражнения без музыкального сопровождения. – М., 2005.
2. Бадалян І.О., Журба Л.Т. Дитячі церебральні паралічі. – К., 1988.
3. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. ред. та упорядн. О.Л. Кононко. – 2-ге вид. випр. – К.: Світоч, 2008. – 430с.
4. Белая А.Е., Мирясова В.И. Пальчиковые игры для развития речи дошкольников. – М., 2002.
5. Белая Н.А. Руководство по лечебному массажу. – 2-е изд. – М.: Медицина, 1983. – 288 с.
6. Березіна О.М., Павловська Т.О. Мовні ігри та забави: Навчально-методичний посібник. – Тернопіль, 2006.
7. Блейхер В.М., Крук И.В. Патопсихологическая диагностика. – К., 1986.
8. Бондар В.І. Український дефектологічний словник. – К., 2001.
9. Буренная Т.В. Логопедическая гимнастика. – Санкт-Петербург, 2000.
10. Власова Т.М. Фонетическая ритмика. М.: Гуманитарный издательский центр, 1996.
11. Волкова Г.А. Логопедическая ритмика. Учебник для вузов. – М., 2002.
12. Волкова Г.А. Логопедия. – М., 1989.
13. Врожденная патология опорно-двигательного аппарата: Сборник научных работ / Под ред. проф. П.Я. Фищенко. – Л., 1977. – 223 с.
14. Гайван Т.Я. Логопедична робота з дітьми із ЗНМ III рівня – Видавництво: Ранок, 2008.
15. Готовцев П.И., Субботин А.Д., Селиванов В.П. Лечебная физкультура и массаж. – М.: Медицина, 1987. – 304 с.
16. Данилова О.О. Пальчикові ігри. – К, Перо, 2008.
17. Дедюгина Г.В., Янькина Т.А. Логопедический массаж и лечебная физкультура с детьми 3-7 лет, страдающими детским церебральным параличом. М., 2000.
18. Картушина М.Ю. Логоритмические занятия в детском саду. – М., Сфера, 2005.
19. Коноваленко С.В. Артикуляционная и пальчиковая гимнастика. – Санкт-Петербург, 1999.
20. Кузнецова Е.В. Логопедическая ритмика в играх и упражнениях для детей с тяжелыми нарушениями речи. – М., 2005.
21. Лечебная физическая культура. Справочник / Под ред. проф. Елифанова В.А. – М.: Медицина, 2004. – 592 с.
22. Ліщук В. Зв'язок розвитку тонких рухів пальців рук і розвитку мовлення // Дефектолог. – 2010. – № 7.
23. Ловейко И.Д., Фонарев М.И. Лечебная физическая культура при заболеваниях позвоночника у детей. – Л.: Медицина, 1988.
24. Логопедия / Под ред. Л.С. Волковой. – М., Владос, 2006.
25. Логопедія. Підручник. За ред. М.К. Шеремет. – К., 2010. – 376 с.
26. Лопухіна І.С. Логопедія: мова, ритм, рух. – СПб, 1997.
27. Макарова С. Щоб ротик був слухняним. Логопедичний практикум. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2005.
28. Макарова С. Програма з музики. Музично-корекційні заняття // Дефектолог. – 2010. – №8.
29. Марченко І.С. Спеціальна методика початкового навчання української мови (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників). Навчальний посібник. – К., 288 с.
30. Мікляєва Н.В. Фонетична та логопедична ритміка –К., 2000.
31. Мухін В.М. Фізична реабілітація. Підручник. – К., 2000.
32. Особливості роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку // Дефектолог. – 2010. – №8.
33. Подолання логопедичних проблем молодших школярів / упоряд. Т.Бишова, О. Кондратюк. – К., 2006.
34. Реабилитация детей с ограниченными возможностями. – Дубна, 1992.
35. Роговик Л.С. Психомоторика: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2004.
36. Рождественская В.И., Павлова А.И. Подвижные игры для заикающегося дошкольника. – М., 1967.
37. Розвиток моторної активності у дітей 5-7 років // Дефектолог. – 2008.– № 4.

38. Рычкова Н.А. Логопедическая ритмика. Диагностика и коррекция произвольных упражнений у детей. – М., 2000.
39. Савіна Л.П. Пальчикова гімнастика для розвитку мовлення дошкільнят. – К., школа, 2002.
40. Хорошилова Г. Психолого-педагогічне обстеження дітей із затримкою психічного розвитку //Дефектолог. – 2010. – №3.
41. Цвынтарный В. Играем пальчиками и развиваем речь. – М., 2002.
42. Шашкина Г.Р. Логопедическая ритмика для дошкольников с нарушениями речи. – М., 2005.
43. Щетинин М.Н. Дыхательная гимнастика Стрельниковой. – М., Методора, 2006.

15. Інформаційні ресурси

1. http://adalin.mospsy.ru/r_02_00/r_02_07a.shtml
2. <http://www.new-clinica.ru>
3. www.tula.net/tgpu/resources/specpsy/sp2.htm
4. <http://www.defectology.ua/>
5. <http://www.logoped-sfera.ru/>
6. <http://defectologya.ru/publ>
7. <http://www.defektologiya.ua>
8. <http://mologoped.26206s013.edusite.ru/p8aa1.html>